

Les cruïlles de Rufat

L'escriptora de Torrelameu Helena Rufat Casals acaba de publicar un text que fa un pas més en la seva evolució com a novel·lista. Si a *Una història d'amor* (2012) i *Tardes de bar* (2019) ens acostaven a un món narratiu format per dones desorientades que han de prendre decisions difícils en un context actual, a *Les ànimes fidels* (Edicions 62, 2024), Premi Joanot Martorell, continua explorant l'ànima femenina, però n'amplia els matisos i ambienta la trama en el marc de la guerra civil.

Les ànimes fidels situa un grup de dones a la Bisbal de Falset durant la batalla de l'Ebre: la Clara és una mestra vídua que sobreviu com pot, a casa de la seva tia Felisa, i que guarda un secret que si es descobrís podria ser fatal; la Gertrude és una comunista anglesa que ha arribat amb les Brigades Internacionals i fa d'infermera a l'hospital de campanya; la Dolores és una embarassada que es veu obligada a amagar el mala bèstia del seu home a casa. Som davant d'una història que podria atraure un públic ampli, i tant de bo que sigui així.

Ara bé, *Les ànimes fidels* no és una novel·la pensada per complaure el lector que busca evadir-se amb una història fàcil de llegir. Helena Rufat no renuncia a construir un text literari de primera magnitud. El

seu estil és d'anar al gra, d'estalviar la palla narrativa sense renunciar al llenguatge poètic. Va a l'essència dels fets i dels personatges amb una prosa vigorosa que pot despistar una mica el lector habitual de novel·la històrica, però que alhora el pot acostar a la literatura d'alta volada, de la mateixa manera que pot acostar a la novel·la històrica el lector més, diguem-ne, literari. La novel·la ofereix molts detalls que demostren un profund coneixement i un gran esforç de documentació per part de l'autora. Però el detall històric mai no és el centre del relat i sempre està al servei de la trama i dels personatges.

A Helena Rufat li interessien les històries de perdors, i en aquesta novel·la n'hi ha una bona colla. Tots els personatges han perdut, perden o estan a punt de perdre alguna cosa important, a banda de la guerra.

Les ànimes fidels parla de les dones en la guerra. Explica la guerra amb mirada femenina. Descriu els marges de la batalla de l'Ebre i explora l'ànima d'unes dones que sobreviuen gràcies a la sororitat («Només l'afecte i la confiança que es tenien podia explicar que els assumptes d'una fossin responsabilitat de totes»). És una història de dones i homes que coincideixen en una cruïlla on tots hi són de pas, que viuen uns fets dramàtics i que la memòria històrica hauria de retenir.

Perquè *Les ànimes fidels*, a banda de ser un bon text literari i de recrear un episodi històric, és també una reivindicació dels qui van lluitar des de la segona línia per uns ideals de llibertat.

